

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací materiál vytvořený v projektu OP VK

Název školy:	Gymnázium, Zábřeh, náměstí Osvobození 20
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0211
Název projektu:	Zlepšení podmínek pro výuku na gymnáziu
Číslo a název klíčové aktivity:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Anotace

Název tematické oblasti:	Funkce a jejich vlastnosti
Název učebního materiálu:	Exponenciální funkce
Číslo učebního materiálu:	VY_32_INOVACE_M0107
Vyučovací předmět:	Matematika
Ročník:	2.
Autor:	RNDr. Jaroslav Hajtmar
Datum vytvoření:	15.2.2013
Datum ověření ve výuce:	20.2.2013
Druh učebního materiálu:	Prezentace
Očekávaný výstup:	Student si dělá poznámky k probíranému tématu
Metodické poznámky:	Materiál je určen jako osnova výkladu nového učiva resp. pro účely opakování

Exponenciální funkce

RNDr. Jaroslav Hajtmar

15.2.2013

Exponenciální funkce

$$f: y = a^x \quad a \in \mathbb{R}^+ - \{1\}$$

(a – základ, neznámá je v exponentu)

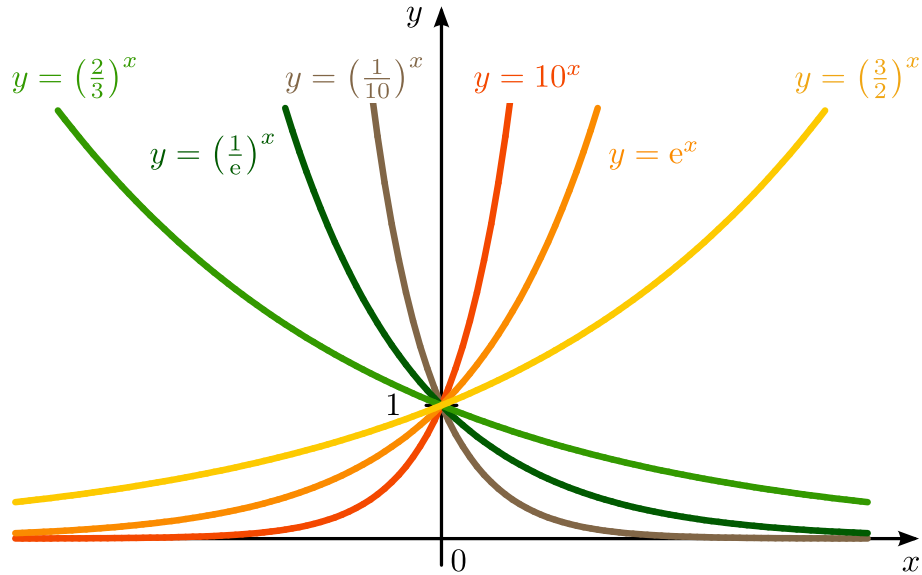
Speciální případy:

- $f_1: y = e^x$ – přirozená exp. funkce
(e – Eulerovo číslo 2,7182818284...)
- $f_2: y = 10^x$ – dekadická exp. funkce $a = 10$

Vlastnosti:

- ✓ Definiční obor: $\mathcal{D}(f) = \mathbb{R}$.
- ✓ Obor funkčních hodnot $\mathcal{H}(f)$ je interval $(0, +\infty)$.
- ✓ Je zdola omezená, $a^x > 0$. Shora neomezená.
- ✓ Nemá maximum, ani minimum.
- ✓ Monotonnost funkce závisí na hodnotě a :
  - Je-li $a \in (0, 1)$, je funkce klesající.
  - Je-li $a \in (1, +\infty)$, je funkce rostoucí.
- ✓ Exponenciální funkce je prostá.
- ✓ Grafem je exponenciální křivka (exponenciála).

Graf exponenciální funkce

[Použitý cizí zdroj – viz Herbář funkcí]

„Exponenciální růst“

- ✓ = extrémně rychlý růst. Např. dělení bakterií (rozdvojování).
- ✓ Množení popisujeme exp. funkcí $f(x) = 2^x$.
- ✓ Doba mezi dvěma děleními – *generační doba*.
- ✓ Doba potřebná k zdvojnásobení počtu buněk v kolonii – *doba zdvojení*.

Příklad:

Na začátku je jedna bakterie $2^0 = 1$. Po prvním kole množení máme $2^1 = 2$, tj. dvě bakterie. Množení, ač se to nezdá, je velmi rychlé. Po desátém kole máme $2^{10} = 1024$ bakterií. Po třiceti kolech je jich přes miliardu.

$$2^0 = 1$$

$$2^1 = 2$$

$$2^2 = 4$$

$$2^3 = 8$$

$$2^4 = 16$$

$$2^5 = 32$$

$$2^6 = 64$$

$$2^7 = 128$$

$$2^{64} = 18446744073709551616 - 20 \text{ cifer}$$

$$2^{100} = 1267650600228229401496703205376 - 31 \text{ cifer}$$

$$2^{128} = 340282366920938463463374607431768211456 - 39 \text{ cifer}$$

$$2^{500} = 32733906078961418700131896968275991522166 \dots 27589376 - 151 \text{ cifer}$$

$$2^{1000} = 1071508607186267320948425049060001810561 \dots 68069376 - 302 \text{ cifer}$$

$$2^8 = 256$$

$$2^9 = 512$$

$$2^{10} = 1024$$

$$2^{20} = 1048576$$

$$2^{30} = 1073741824 - 10 \text{ cifer}$$

$$2^{40} = 1099511627776 - 13 \text{ cifer}$$

$$2^{50} = 1125899906842624 - 16 \text{ cifer}$$

Rychlost exponenciálního růstu je od určitého okamžiku nesrovnatelně větší než v případě kvadratické (resp. jakékoliv mocninné) závislosti!

Zajímavost:

Odhadovaný počet atomů ve "viditelném" vesmíru:

$$10^{80} - 10^{100}$$

Příklad:

Kolikrát lze přeložit list papíru?

V balíku kancelářského papíru ($80g/m^2$) je 500 listů.

1 papír má tloušťku cca 0,1 mm $\Rightarrow$ balík – 5cm.

1x přeložení - $2^1 = 2$ vrstvy, 2x přeložení - $2^2 = 4$ vrstvy atd.

10x přeložení - $2^{10} = 1024$ vrstev tj. 2 balíky

(2 balíky – $1024 \cdot 0,1 \text{ mm} = 102,4 \text{ mm} = 10,2 \text{ cm}$)

20x přeložení - cca 100 m

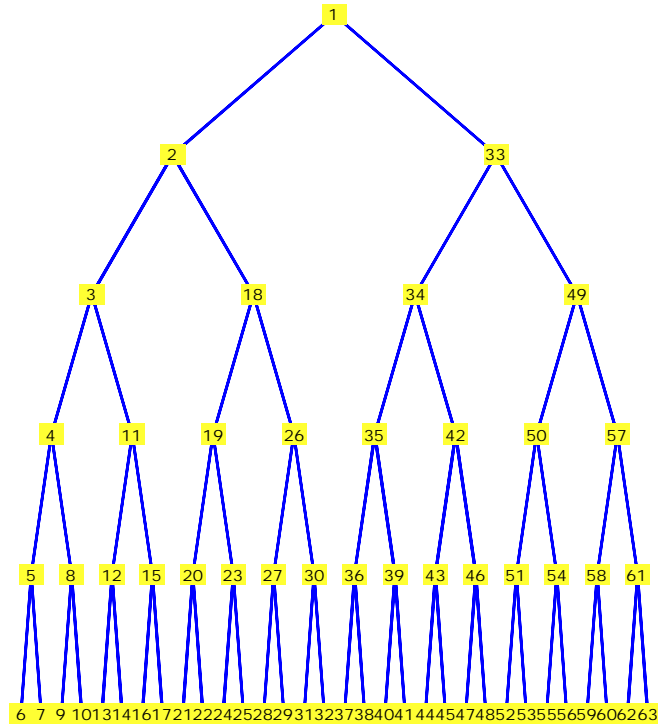
24x přeložení - cca 1,7 km

30x přeložení - cca 107 km

42x přeložení - více než vzdálenost na Měsíc (384 403 km)

69x přeložení - vzdálenost ke Slunci (147 097 000 km)

Binární strom

Grafy exponenciálních funkcí

$$f : y = a^x$$

$$g : y = b \cdot a^{(x+c)} + d$$

>>>>

<Reset>

>>>>

<Reset>

>>>>

<Reset>

>>>>

<Reset>

>>>>

<Reset>

>>>>

<Reset>

>>>>

<Reset>

>>> <Reset>

>>> <Reset>

>>> <Reset>

>>> <Reset>

>>> <Reset>

>>> <Reset>

Použité materiály a zdroje

- Girg P., Nečesal P., Polák J., Herbář funkcí [online]. 2012 [cit. 2013-04-21]. File: herbar_funkci.pdf. Dostupný z WWW: <<http://mi21.vsb.cz/modul/herbar-funkci>>.
- Ilustrace: archiv autora

Použité obrázky jsou uvnitř textu označeny textem [Použitý cizí zdroj –]. Neoznačené ilustrace a animace pocházejí z archivu autora.